

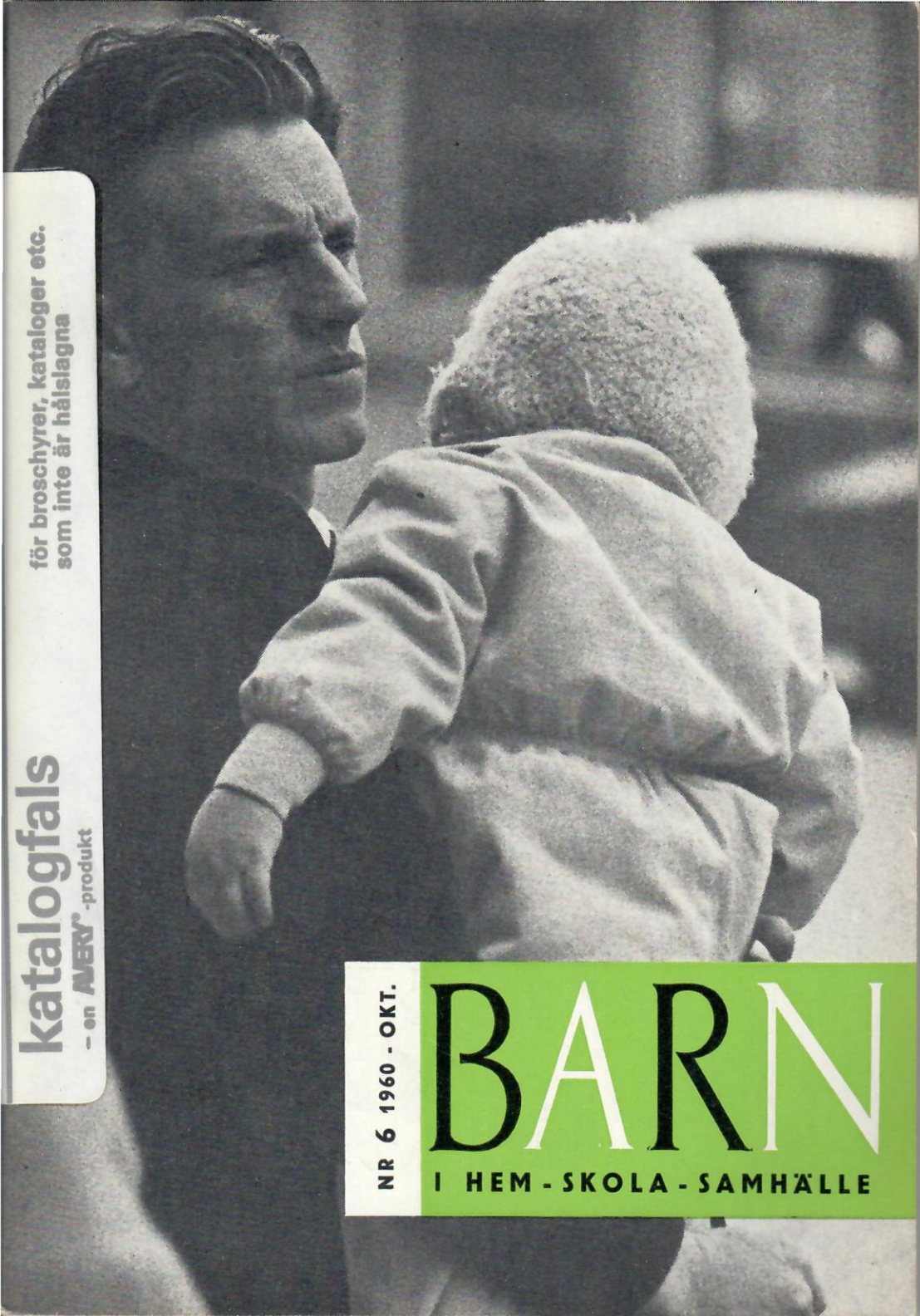
för broschyrer, kataloger etc.
som inte är hälsägna

katalogfals
- en **MERY** -produkt

NR 6 1960 - OKT.

BARN

I HEM - SKOLA - SAMHÄLLE

VARDAGSPRAT OM VIKTIG MAT

Vi befinner oss i vardera ändan av en lång dsitributionskedja, Ni och jag. Ni köper i Er livsmedelsaffär de varor som säljs av det företag, för vilket jag har glädjen att vara chef.

För en glädje är det, just nu kanske mer än någonsin. Jag tycker nämligen att vi har lyckts skapa något extra värdefullt för alla våra kunder, dvs. hundratusentals hushåll. Däribland Er.

Jag syftar på nya Tre Ess Lyx, som nu finns hos Er handlare. Det margarinet är i sin fettsammansättning helt framställt av produkter ur växtvärlden, såsom bomullsfröolja, kokosfett, sojaolja.

Det har hög linolsyrahalt och är ett näringsrikt, fullvärdigt livsmedel helt i takt med tidens krav.

Att vi gett nya Tre Ess tillnamnet lyx beror helt enkelt på att ingredienserna är av yppersta märke.

Men det lilla epitetet vill samtidigt tala om, att Tre Ess är ett bordsmargarin av

högsta kvalitet, en naturlig komponent även i den exklusiva festmåltiden.

Jag skrev "viktig mat" i rubriken. Har Ni tänkt på att just maffettet är en av grundstenarna i vår kost, ett födoämne som vi konsumerar dagligen. Just därför är det viktigt att Ni väljer klokt och fördomsfritt. Och vi på vår kant forskar och arbetar på många andra sätt på att ständigt förbättra våra varor. Vi känner vårt ansvar, det kan jag försäkra Er, och vi släpper inte ut något till våra kunder förrän vi är absolut säkra på att det är något som vi verkligen kommer att få glädje av och som är värt pengarna — Era viktiga hushållspengar.

Därför är jag glad att nu kunna erbjuda Er Tre Ess Lyx, som är riktig, viktig mat.

Med hälsningar

Verkst. direktör
MARGARINBOLAGET

UTKOMMER
med 8 nr per år — omkring den tionde i varje månad under skolåret, dvs. februari, mars, april, maj, september, oktober, november, december.

KOSTAR
10 kr för helårsprenumeration, räknad per läsår eller kalenderår. Prenumeration medför medlemskap i Målmännens Riksförbund.

I HEM - SKOLA - SAMHÄLLE. TIDSKRIFT FÖR FÖRÄLDRAR, LÄRARE, UNGDOMSLEDARE

BARN

Nr 6 1960 Årg. 14

Ledare

Perspektiv på disciplinfrågan
Av rektor Erik Sandberg 5

Artiklar

Vi måste vara överens om reglerna
Av dr Inga-Greta Agrell 8

Vi tar en risk!
Av Margareta Edgardh 13

Hur är det egentligen att undervisa i fysik?
Av rektor Torbjörn Ljunggren 16

Nu är det dags för TV i skolan — och för mamma hemma
Av redaktör Sten Sture Allebeck 20

Hit kan barnen komma
Av Brita Lindström 26

Att ge barnen klädfostran
Av Ingrid Åhgren 28

Önskelista från nybörjarmamma
Av Sonja Fredgardh 36

Övrigt

Tre bra böcker för barn och ungdom
Valda och recenserade
av Vivica Hänniger 40

Bra om ungdomsbrottslighet 42

Från lärarnas horisont 44

Filmer att hyra om tonåringar
En orientering av kurator Ray Larsson 46

Nytt från MR 48

Samt

En hel 5:a för en god historia 3

Korsord III

UTGES AV
Målmännens Riksförbund, centralorganisation för landets föräldraföreningar. Förbundet verkar för ett gott samarbete mellan hem och skola och vill genom tidskriften BARN stimulera intresset för viktiga skol- och uppfostringsfrågor.

REDAKTIONSKOMMITTÉ
F. d. Borgmästare Erik Bendz (Ansvarig utgivare)
Rektor Peter Hammarberg
Fru Rosa Hellström-Olsson
Folkskollärare K. G. Högländer
Fil. lic. Orvar Josephson
Rektor Waldemar Lendin
Stiftskonsulent Ottar Ottersen
Fru Elma Rehnfors

PRODUKTION och REDAKTION
J.-E. Carlstedt Förlag
Majorsgatan 12, Stockholm ö
Tel. 60 60 41
Redaktör: J.-E. Carlstedt
I redaktionen:
Fil. kand. Margareta Edgardh

ANNONSER
Fru Ina Berth-Wahlgren
Tel. 51 65 52 (Säkrast 9—12)

TRYCKERI
Axlings Bok- & Tidskrifts-tryckeri, Södertälje

VART VANDER MAN SIG?

Betr. prenumeration, adressförändringar och frågor som berör riksförbundets verksamhet: Målmännens Riksförbunds kansli, Majorsg. 12, Stockholm ö.

Exp.-tid 9—13, lördagar och juli stängt. Tel. 67 36 95, 60 86 37. Postgiro 25 72 02.

Annonsprislista sändes på begäran. Klichéer önskas monterade, raster 100 linjer.

För att bli trygga
och harmoniska
behöver barn och ungdom
precis som vi vuxna
regler, normer,
att leva efter.
Men inte
hur mycket normer som helst
och inte
vilka normer som helst,
hävdade skolpsykiatern
Inga-Greta Agrell
vid MR:s konferens i Sigtuna.
Och framför allt kan vi inte
tvinga ungdomen
att följa levnadsregler
som den inte själv accepterar.

Det diskuterades normer i en föräldraförening. Alla var mycket intresserade och flertalet positivt inställda till ett försök att skapa gemensamma normer för fostran av våra barn och ungdomar. Ett fåtal opponerade sig dock: "Vi vill inte ha några normer, vi vill fostra våra barn själva". Denna minoritet kände inte till innebörden i ordet norm utan inlade i det de mest skiftande betydelser, som emellertid hade en intensiv känsloladdning gemensam.

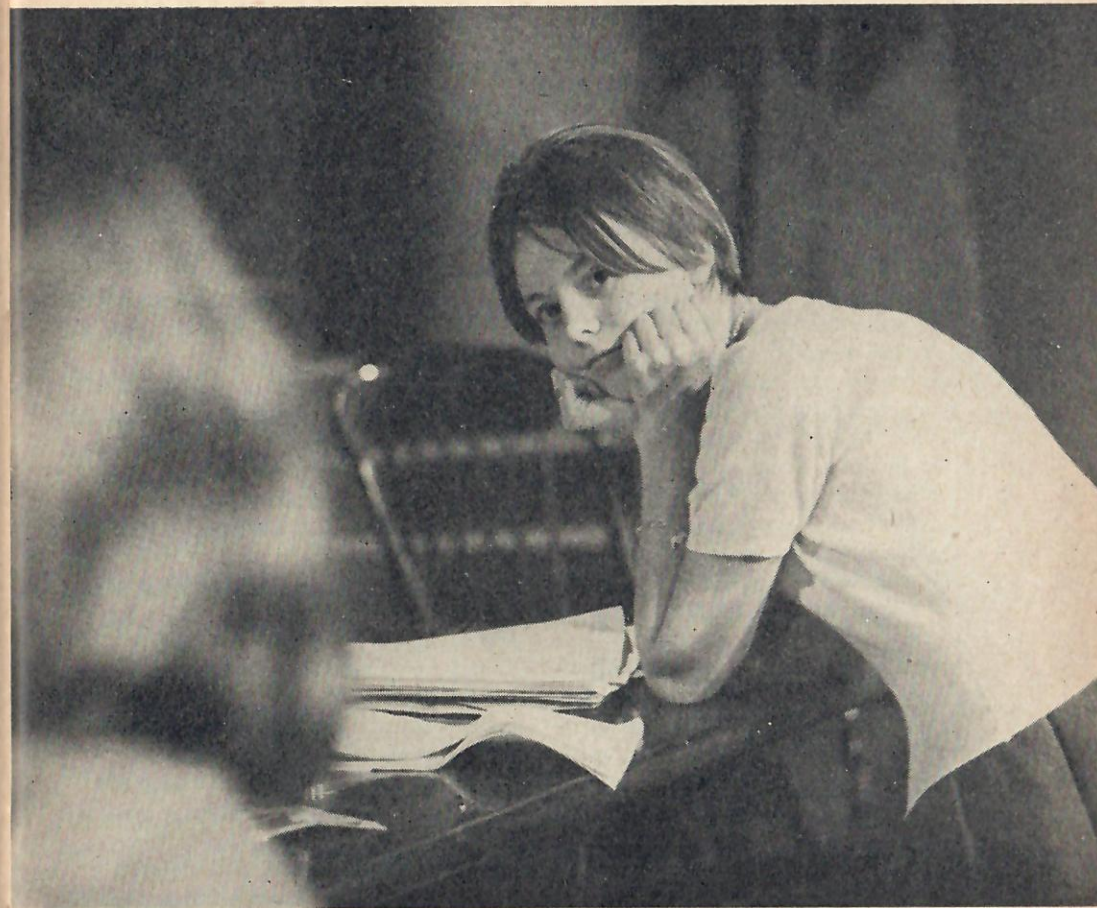
Slår man upp ordet norm i en ordbok finner man som förklaring en direktöversättning av det klassiska ursprunget: Regel, rättesnöre. En mera klar definition kan inte ges.

Och regler och rättesnören vill vi alla ha och har i de flesta fall. Den sociala gemenskapen i vårt kultursamhälle är helt otänkbar utan vissa gemensamma normer på viktiga områden. Men normerna behöver diskuteras och värderas, särskilt när det gäller barnen: Hur mycket kan vi kräva av barnen? Hur mycket bör vi kräva av dem för att hjälpa dem i deras ofta nog så svåra anpassning till dagens invecklade samhällsmaskineri?

Att vi inte lyckats komma till rätta med levnadsreglernas problem kons-

Vi måste vara överens

taterar man inte minst som barnpsykiater. Vid genomgång av journalerna för 250 patienter för vilka man av mycket skiftande anledningar sökt vid skolpsykiatriska mottagningen i Göteborg, fann vi t. ex. inte ett enda fall, där inte en normkonflikt ingår som en väsentlig beståndsdel i sjukdomsbilden. Normkonflikten kan gälla för-

om reglerna

hållandet hemmet och skolan, barnet och hemmet eller barnet och skolan.

Flertalet av dessa 250 patienter uppfattade vi som till sin personlighet sköra, sårbara — miljö känsliga. Några föreföll till hela sin läggning så avvikande från det vanliga att man fick intrycket att de liksom var förutbestämda till vantrivsel och missanpass-

Av dr INGA-GRETA AGRELL, Göteborg

ning i varje miljö, som vi skulle vilja kalla normal, hygglig. Det ger en tankeställare till alla, som till varje pris vill finna miljöfel i hem, skola eller kamratkrets, när ett barn visar missanpassningssymtom.

När vi närmare studerade den normfostran våra patienter fått, tyckte vi oss kunna spåra bestämda typfel, som

i stor utsträckning disponerade för vissa sociala felreaktioner hos barnet. Vi fann följande huvudgrupper av normfel: Överdriven etikettfostran, normträngsel och inkonsekvent tillämpning av normer. Total frånvaro av normer har vi inte mött i vårt klientel.

Överdriven etikettfostran

är mycket vanlig. Man matar barnet med etikettregler; räcka vackert tass och sitta vackert vid bordet och inte smutsa ner sej. Sådana viktiga frågor som sanningsenlighet, äganderätt, taktfullhet, hänsyn, kommer att stå helt i skymundan. I hem med sådan normbildning kan man finna barn, som vid 5-årsåldern är en prydnad för ett middagsbord, som hanterar kniv och gaffel med osviklig precision. Men där riskerar man också att finna syskonkiv, snatterier, allmänt outvecklad ansvarskänsla och oförmåga att ta hänsyn i högre åldrar. Man riskerar alltså att bland dessa, i etikettfrågor överuppfostrade barn, möta en del missanpassning, men barnens *trygghetskänsla brukar inte vara störd*, såvida inte skadande faktorer tillkommer från annat håll än hemmet.

Normträngsel

kan man kalla det när hela barnets livsföring är begränsad av förbud och påbud: Du får inte. Du måste. Du bör. Barnets personlighet hotar att kvävas av normer på alla områden, från bordskicks och hygien till sexualmoral och livsåskådning.

I detta fall rör det sig om det man brukar kalla överkrav: Barnet ställs inför krav, som det med hänsyn till sin ålder och personlighetsutveckling inte kan klara av, det får en konstant känsla av att inte vara till lags, och

här får man som huvudsymtom *otrygghet* och *ängslan* som uttryck för dåligt självförtroende. Hela prestationsförmågan — inte minst den intellektuella — sänks. Omdömet fungerar inte. Det uppstår ofta s.k. psykosomatiska åkommor, dvs. ont i magen, huvudvärk, krämpor lite varstans, det kan också bli våldsamma trotsutbrott. Det kan bli sömnrubbingar och det kan, som bland tidigare nämnda grupp, förekomma asocialitet av skilda slag.

Inkonsekvens

i tillämpningen av normer är något som man ofta konstaterar hos de skolpsykiatriska fallen. Denna ryckiga inkonsekvens är vanligen uttryck för föräldrarnas egen osäkerhet, trötthet eller okunnighet. Detta att barnen liksom inte vet var de har föräldrarna, eller att de vet att bara man står på sej, så får man vad man vill till slut, är det fostringsfel, som barn far mest illa av.

Detta illustreras tydligt genom en del djurpsykologiska försök. Försöksdjuren — hundar, katter eller råttor — dresseras till vissa bestämda levnadsvanor. De får mat på viss plats, viss tid och viss signal och de trivs med det. Om man ändrar försöksbetingelserna med andra tider, andra signaler eller på annat sätt, blir djuren först misstänksamma, och om man sedan byter och laborerar ytterligare, tappar djuren helt sin av tidigare disciplin beroende trygghet och trivsel. De blir vilda, ilska, aptitlösa, fäller hår, tacklar av osv. Vissa djur tål mera av sådan inkonsekvent behandling, andra blir nervösa även av små ändringar i deras dygnsrytm. Ibland behövs upprepad inkonsekvens för att skada djuren, ibland endast en engångsföreteelse.

Barn reagerar precis likadant som djur i detta avseende. De behöver konsekvens i vård och fostran för att utvecklas till trygga och harmoniska individer. Vet de, att förbud och regler tillämpas bara ibland när pappa och mamma är på det ena eller det andra humöret, blir de otrygga och osäkra. De saknar den fasta muren att luta sej emot. Här, som vid djurförsöken, är individerna olika — en del tål inkonsekvens, andra inte. I det senare fallet uppvisar barnen hela skalan av beteenderubbingar: *intellektuellt* — deras osäkerhet gör att de ej kan göra sej gällande; *emotionellt* — de ter sej ofta obalanserade; *psykosomatiskt* — de har besvär med krämpor av skilda slag. Framför allt torde man dock inom denna grupp få söka de *socialt* skadade, dvs. snattare, skolvägrare etc.

Vi vill inte påstå att normfel är orsak till alla psykiska störningar hos barn — endast att vad vi uppfattar som normfel förekommer utomordentligt ofta och att man nog tycker sej se ett visst samband mellan dessa och barnets beteendemönster.

Nå, men "de bortskämda barnen", var kommer de in i bilden? På det vill jag svara: "Bortskämda barn" är det skällsord folk använder, när de är trötta på en unge och inte förstår sig på honom, när de egentligen vill börja släsa men inte törs. Detta invektiv har jag hört användas på alla sorters barn: vilda slumbarn och försummade societetsungdomar, överuppfostrade enda barn och ambitiösa skolflickor. Uttrycket "bortskämda barn" säger mig ingenting om barnet, men något om dem som faller omdömet.

Krav på normerna

Att barnpsykiatrien påvisar olika slag av normfel betyder på intet sätt att

den, som den ofta beskylls för, går in för s.k. fri fostran. Vi är tvärtom ense med pedagoger, psykologer och föräldrar om att barn för sin trygghet och harmoniska utveckling behöver fasta normer. Men vi ställer bestämda krav på dessa normer:

De ska beröra väsentliga och allmän-giltiga frågor.

De ska vara fåtaliga.

De ska vara fasta.

De ska vara accepterade av ungdomarna själva.

Det hjälper inte hur bra normerna är. Om de inte är accepterade går det inte att genomföra dem. En lag, säger man, ska inte stiftas förrän den fått förankring i folkmedvetandet. Den bör strängt taget vara accepterad innan den stiftas. Det ska gälla även de lagar vi stiftar för våra barns allmänna rättigheter och skyldigheter.

Det normdiskuterande, som liksom en folkrörelse f. n. går över landet har olika framgång på olika håll. På vissa ställen slår man näven i bordet: Nu ska ungdomen lära sej veta hut. De unga finlar eller blir generade å de vuxnas vägnar. På andra håll ber man skolans elevråd hjälpa till. Då går det bra. Det lönar sej inte att försöka vrida tiden tillbaka och gå fram *auktori-tärt*. Däremot tar barn och ungdom gärna ett *auktoritativt* råd från den som har mer erfarenhet och som visat sig vara värd förtroendet.

Barnen och ungdomarna glöms alltför ofta bort i normdiskussionen. Vi behöver normer, men de måste vara accepterade av den kategori, som mest berörs av dem — ungdomen själv. ●